

Spänning i tillvaron

- hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?
(SOU 2025:47)

Bo Diczfalusy
Särskild utredare

En god tillgång till trygg, fossilfri och konkurrenskraftig el är avgörande för vårt välstånd, för att nå klimatmålen och för fortsatt industriell utveckling

Vårt uppdrag

Ett elsystem med tydligt systemansvar, hög leveranssäkerhet och långsiktiga planeringsförutsättningar

- Tydliggöra systemansvaret
- Öka leveranssäkerheten och robustheten
- Skapa långsiktiga planeringsförutsättningar
- Ge fossilfria kraftslag och flexibla resurser marknadsmässig ersättning för de nyttor de bidrar med

Hur framtidssäkrar vi elmarknaden?

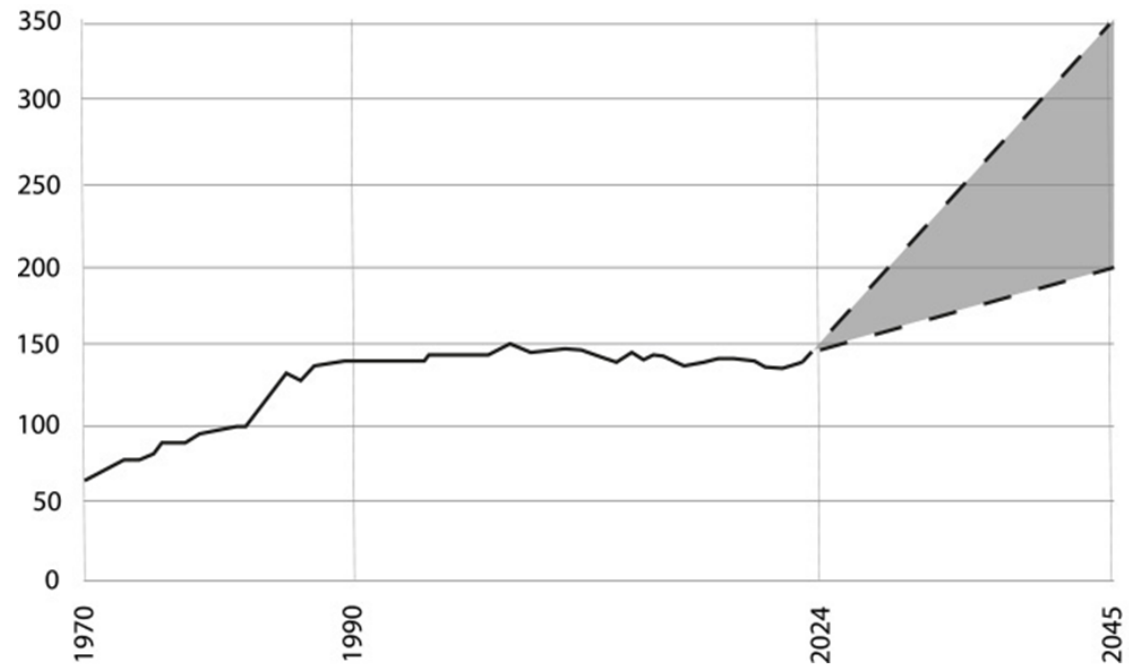
Sverige har ett bra utgångsläge

- Ett nära nog fossilfritt elsystem
- Konkurrenskraftiga elpriser och låga kostnader
- Hög leveranssäkerhet
- Stabil frekvens
- Konstant elanvändning under flera decennier trots ekonomisk tillväxt

...men framtiden är oviss

- Användningen av el förväntas öka kraftigt, särskilt för industri och transporter
- Det krävs extremt stora investeringar i elproduktion, överföringsnät och lager
- Vi ser nya aktörer med nya egenskaper

Vi står inför nya utmaningar...

- Investeringsrisk
- Volatila elpriser och stora geografiska prisskillnader
- Ansträngd effektbalans
- Anslutningsproblem
- Frekvenshållning
- Geopolitisk osäkerhet

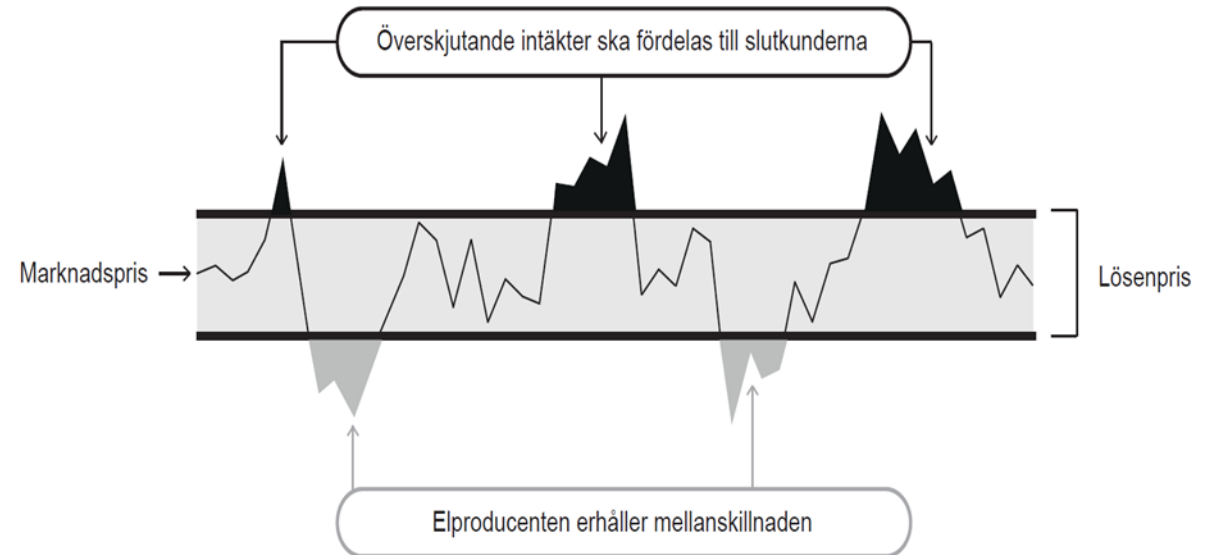

Investeringsrisk

- Svag lönsamhet för kapitalintensiv teknologi
- Svårt teckna prissäkringsavtal

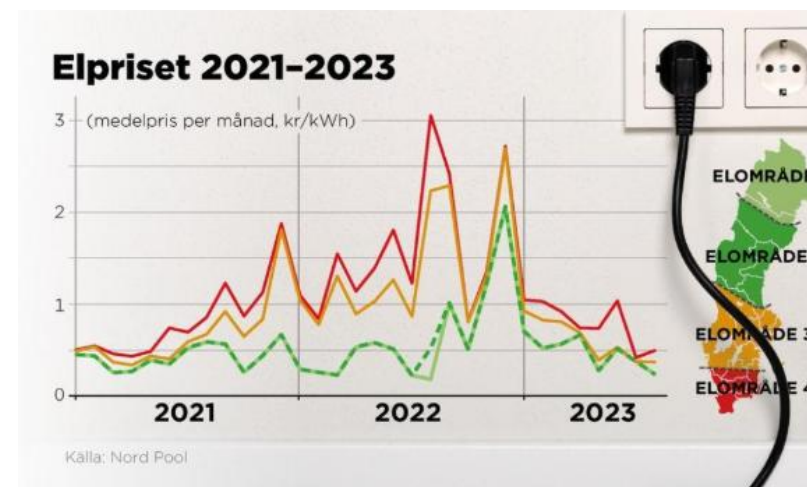
Våra förslag:

- Överväg differenskontrakt för havsbaserad vind
- Svenska kraftnäts auktionering av prisområdeskontrakt bör permanentas
- Nordiskt samarbete kring de finansiella regelverken men ingen standardisering av långsiktiga prissäkringsavtal

Volatila elpriser och stora geografiska prisskillnader

- Dålig matchning mellan förbrukning, elproduktion och nät
- Viktigt att elförbrukning, nätutbyggnad och elproduktion utvecklas i takt
- För snabb eller för långsam utbyggnad får stora effekter på elpriset
- **Våra förslag**
 - Tydligare systemansvar
 - Nya legala krav på planering och samarbete mellan systemansvariga
 - Krav på samhällsekonomiska analyser för nät på högre spänningsnivå
 - Differenskontrakt för ökad statlig styrning vid behov

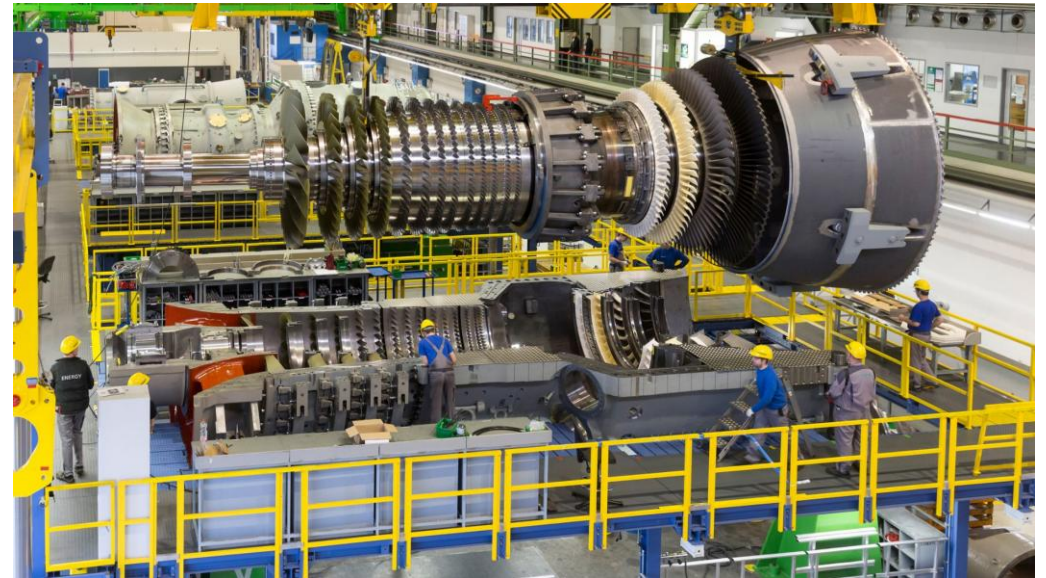

Ansträngd effektbalans

- Det blir vanligare med ansträngda försörjningssituationer

Våra förslag

- En strategisk reserv räcker för att hantera effektbrist under de kommande tio åren
- Stöd till fossilfri flexibilitet kan lösa lokala kapacitetsproblem

Anslutningsproblem

- Flera exempel på att företag inte fått ansluta sig till elnäten
- Det finns stor överkapacitet, "luft i näten"

Våra förslag

- Tydligare systemansvar
- Lagstadgat planeringsansvar
- Nya och förfinade instrument för att utnyttja näten bättre
 - Villkorade avtal
 - Nättariffer
 - Uppmuntra nya aktörer som erbjuder lagring och flexibilitet

Frekvenshållning

- Ett decentraliserat system med många (nya) aktörer skapar utmaningar för frekvenshållningen
- Men: På senare år har frekvensen blivit stabilare
- **Våra förslag**
 - Utveckla marknaderna för stödtjänster
 - Överväg ekonomisk ersättning till mekanisk rotationsenergi

Geopolitisk osäkerhet

- Våra förslag
 - Gör en bred översyn av ansvar och roller kopplade till elberedskapen, där bland annat ekonomisk ersättning för ö-drift, dödnätsstart och andra beredskapsförmågor övervägs

Övriga förslag

- Avskaffa anvisningsavtalen
- Inför ett dataregister

Tack!